

Преди 70 години: Новородено бебе на борда на парахода „България“
Архивът потвърждава: Любопитен случай от времето на легалната еврейска емиграция по море от български пристанища и с български кораби след края на Втората световна война

През 2017 г. се навършиха 125 години от създаването на Българското търговско параходно дружество (БТПД) – Варна, поставило началото на съвременното ни национално морско търговско корабоплаване след Одвобождението.¹ Юбилейната годишнина бе отбелязана от Параходство „Български морски флот“ АД (БМФ) – правоприемник на БТПД от 1947 г., когато то престава да съществува. В Държавен архив – Варна, в два отделни фонда, се съхраняват основните документи, отразяващи всички етапи от развитието на двете параходни дружества до приватизацията на БМФ през 2008 г., а в някои отношения и след това. Това са Фонд 3К – Българско търговско параходно дружество, и Фонд 75 – Параходство „Български морски флот“. Тези фондове са известни на изследователите и се използват системно от тях. Понякога се налага и от самото Параходство БМФ да търсят помощта на Държавен архив – Варна за различни справки и проверка на данни.

Такъв случай имахме и през юбилейната за БМФ година, когато получихме запитване за проверка на любопитен случай: раждането на дете на борда на парахода „България“. Гражданинът на Израел Яхиел Лоя бе изпратил молбата си до БМФ, в която искаше официален документ, който да потвърди раждането му на 12 декември 1948 г. на борда на парахода „България“. Във ведомствения архив на Параходството такива данни (след близо 70 години) не се съхраняват, затова колегите се обърнаха за помощ към Държавен архив – Варна.

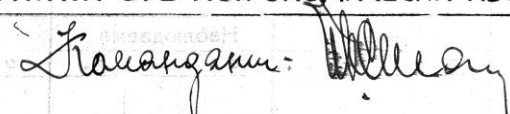
Параходът „България“, 1947 г. Фонд на Военноморския музей.

Проучването показва, че във Фонд 75 се съхранява корабният дневник на парахода „България“ от този период, когато негов капитан е Иван

Станчев. В него стриктно вахтеният офицер – старши помощник-капитанът Димитър Хаджииванов, е отбелязал:

„08 ч. 15 м. В точка с координати $41^{\circ} 28' Nord$ и $29^{\circ} 21' Ost$ преселницата Ребека Лоя роди дете от мъжки пол. Баща – Илиас Лоя“ (собственото име на бащата по-правилно е да се изписва като Елиас – бел. авт.).

И толкова. Следващият запис във вахтения дневник е направен в 09 ч. 43 м.: „Среден ход“...²

08.10 м Кк = $141^{\circ}/140^{\circ}$ от = $+3\frac{1}{2}^{\circ}$; 9.20 м Кк = $193^{\circ}/195^{\circ}$ от = $+2^{\circ}$ 08.15 м в. $\varphi = 41^{\circ} 28' N$ и $\lambda = 29^{\circ} 21' O$ преселницата Ребека Лоя роди дете от мъжки пол. Баща - Илиас Лоя; 9.43 м Среден ход 09.45 м Кк = $198^{\circ}/200^{\circ}$ - малък ход. 09.50 м т. м.ко. Рителі „Стой“ $\varphi = 2,2$ 09.56 м. Офисни се с малки презит и задни ходове за да започна плавателни позиция. Даваме сигнал с свирката за път. 11.05 - Пилот даде „Малка напред“ 11.25 м. преливатоме бона. 11.55 м „Стой“ 11.59 м Отзадоме дълга котва - Чм. им вода през Блок Дере 12.00 „Свободни машини“	
ДАННИ И РЕЗУЛТАТИ ОТЪ АСТРОНОМИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	
Календарни: 	

Записът в корабния дневник на парахода „България“. Фонд 75 на Държавен архив – Варна.

Роденият на борда на парахода „България“ е изпратил до БМФ копие от акта за раждане, издаден от капитан Иван Станчев (посочен в документа като командант, днес - капитан далечно плаване) и подписан от свидетелите Димитър Х. Иванов (посочен в документа като първи капитан, днес – старши помощник-капитан) и палубния боцман Георги Парашкевов Парушев (посочен в документа като палубен корабник). В него се потвърждават имената на майката и на бащата, и се посочва името на новороденото: Яхиел Черноморец.

От записите във вахтения дневник след посочения час за раждането на момчето узнаваме, че събитието е станало наистина във водите на Черно море, но само на няколко мили от Босфора. В 09 ч. 50 м. „България“ е на входа на пролива и маневрира в очакването на пилот...

В копието от акта за раждане, изпратено от Яхиел Лоя до БМФ, се посочва, че документът „се състави в два еднообразни екземпляра, от които едина се дава на родителите, а втория остава към архивата на парахода“. Такъв документ във Фонд 75 на Държавен архив - Варна не бе открит, но записът във вахтения дневник – документът, който международното морско право признава във всеки съдебен спор, категорично потвърди факта за раждането на гражданина на Израел на борда на парахода „България“.

Яхиел Лоя се ражда само ден след отплаването на „България“ от Варна. Това е първият „еврейски“ рейс на този кораб, който през периода 11 декември 1948 г. – 10 май 1949 г. извършва общо шест плавания до

Хайфа (в останалите пет тръгва от Бургас). Тези превози стават след преустройството на парахода за превоз на голям брой пътници, като на борда е оборудвана и походна болница. Превозени са общо 20 444 изселници евреи.³ Напълно възможно е това раждане да не е единствено в тези плавания. Съхраняваните в Държавен архив – Варна корабни дневници със сигурност съдържат още много интересни и любопитни случаи от тези позабравени страници от историята на морското ни търговско корабоплаване.

БЪЛГАРСКИ МОРСКИ ФЛОТ
 Държавно предприятие за търговско морско корабоплаване
ДИРЕКЦИЯ СОФИЯ
 КЛОН ВАРНА – Агенция и представителства в всички морски пристанища

ВАРНА { За телеграми: НАВИБЮЛГАР
 Телефони: 24-63, 24-74; 24-62

12 ДЕКЕМВРИ 1948 Г.
 ВАРНА, ПУХ "БЪЛГАРИЯ"

А К Т   З А   Р А Ж Д А Н Е

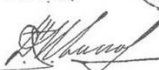
ДНЕС ДВНАДЕСЕТИ ДЕКЕМВРИ ХИЛЯДА ДЕВЕТСТОТИН ЧЕТИРДЕСЕТ И ОСМА ГОДИНА, НА БОРДА НА ПАРАХОДЪТ "БЪЛГАРИЯ", ПОДПИСАНИЯ ИВАН СИМЕОНОВ СТАНЧЕВ КОМАНДАНТ НА ПАРАХОД "БЪЛГАРИЯ" В ПРИСЪТВИЕТО НА ПЪРВИЯ КАПИТАН ДИМИТЪР ИВАНОВ И ПАЛУБНИЯ КОРАБНИК-ГЕОРГИ ПАРАШКЕВОВ ПАРУШЕВ, СЪСТАВИХ НАСТОЯЩИЯ АКТ ЗА СЛЕДНОТО:

НА ДВНАДЕСЕТИ ДЕКЕМВРИ ХИЛЯДА ДЕВЕТСТОТИН ЧЕТИРДЕСЕТ И ОСМА ГОДИНА НА ОСЕМ ЧАСА И ПЕТНАДЕСЕТ МИНУТИ, В ЧЕРНО МОРЕ ПРИ ШИРОТА 41° 28' СЕВЕРНА И ДЪЛГОТА 29° 21' ЮЖНА, НА ПЪТ ОТ ВАРНА ЗА ХАЙФА, НА БОРДА НА ПАРАХОДА "БЪЛГАРИЯ" ПЪТНИЧКАТА РЕБЕКА ЕЛМАС ЛОЯ СЕ ОСВОБОДИ ОТ БРЕМЕННОСТ - РОДИ ЗДРАВО ДЕТЕ ОТ МЪЖКИ ПОЛ.

БАЩАТА НА ДЕТЕТО - ЕЛМАС ЯХИЕЛ ЛОЯ - СЪЩО ПЪТНИК НА ПАРАХОДА,
 ПО ЖЕЛЕНИЕ НА РОДИТЕЛИТЕ ДЕТЕТО СЕ ИМЕНУВА ЯХИЕЛ ЧЕРНОМОНЕЦ

НАСТОЯЩИЯ АКТ ЗА РАЖДАНЕ СЕ СЪСТАВИ В ДВА ЕДНОБРАЗНИ ЕКЗЕМПЛАРА ОТ КОИТО ЕДИН СЕ ДАВА НА РОДИТЕЛИТЕ НА ДЕТЕТО, А ВТОРИЯ ОСТАВА КЪМ АРХИВАТА НА ПАРАХОДА.

СЪСТАВИТЕЛ НА АКТА
 КОМАНДАНТ НА ПУХ "БЪЛГАРИЯ":
 ОСТА НА ГОРНОТО ПОДПИСАЛИ СВИДЕТЕЛИ:

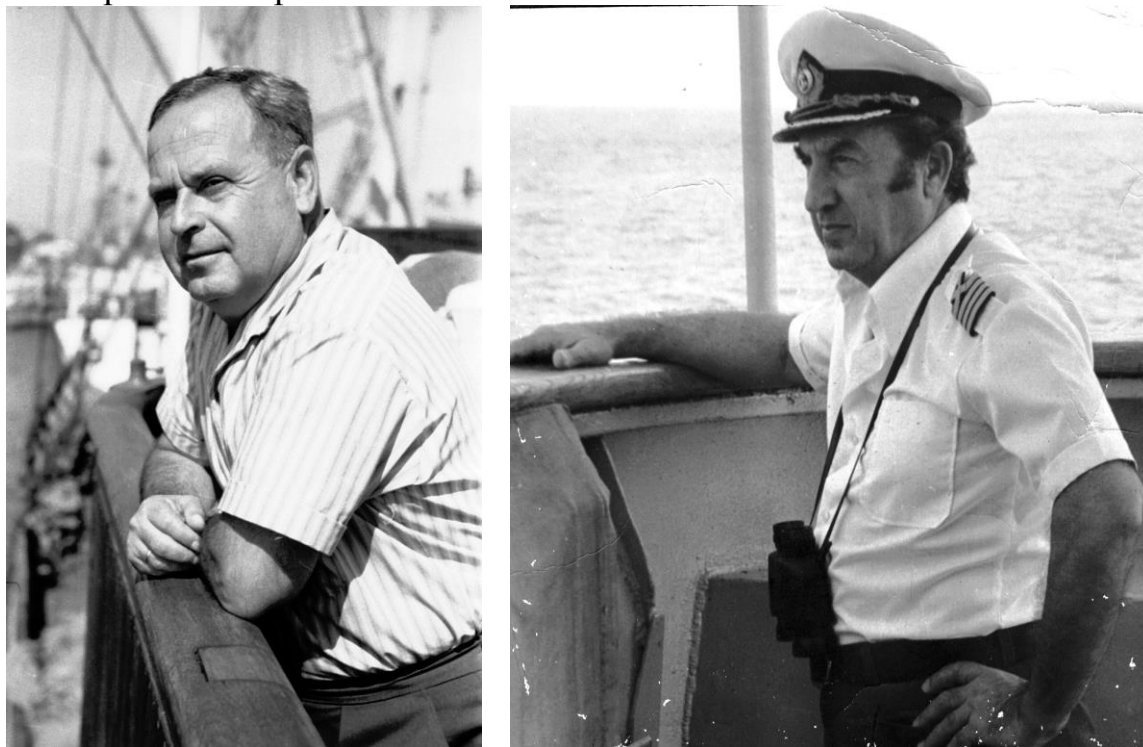
I-ВИ КАПИТАН:
 ПАЛУБЕН БОСМАН: Г. Парушев

Актът за раждане, издаден на борда на парахода „България“, изпратен от Яхиел Лоя до Параходство БМФ.

Интересна е съдбата на капитана и на старши помощник-капитана на парахода „България“. Под командването на капитан далечно плаване Иван Станчев корабът „Георги Сава Раковски“ на 23 март 1964 г. приключва

първото българско околосветско плаване и екипажът остава в историята с прозвището „магелановци“. Под командването на капитан далечно плаване Димитър Хаджииванов корабът „Гоце Делчев“ на 20 февруари 1980 г. става първият наш плавателен съд, посетил пристанище на Перу. По-важен факт от неговата биография обаче е този, че през периода 1963 – 1970 г. той е главен директор на Параходство БМФ. В Държавен архив – Варна започна подготовката за създаването на личен фонд на този бележит деец на Морска България.

Капитан далечно плаване Иван Станчев (в ляво) и капитан далечно плаване Димитър Хаджииванов (в дясно). Фонд 75 на Държавен архив – Варна.

¹ В Държавен вестник, г. XV, бр. 18, 25 януари 1893 г., на с. 1 е публикуван Указ № 257 на княз Фердинанд I, издаден на 15 декември 1892 г., с който се утвърждава приетия от VI-то Обикновено Народно събрание на 14 декември 1892 г. „Закон за съставяние Българско Търговско Параходно дружество по Черно Море“. В същия брой на Държавен вестник е публикуван и Уставът на Българското търговско параходно дружество.

² Държавен архив – Варна, Фонд 75, оп. 2, а.е. 38, л. 167

³ Кръстева, М. България и еврейската емиграция по море от Европа към Палестина 1944 – 1949 г. В: Преломни времена – юбилеен сборник в чест на 65-та годишнина на проф. Любомир Огнянов, С., Унив. изд. Св. Климент Охридски, 2006, с. 429 – 443

Пресиян ПАНАЙОТОВ

Първият вариант на статията е публикувана в „Архивен преглед“, бр. 2, С., 2017 г., с. 92 – 94.